

Begeleiding van ondernemingsraden

Verleg je grenzen - Vergroot je betekenis - Versterk je organisatie

Artikel 25 vrijgemaakt

Ik besloot 's avonds nog te gaan wandelen. Buiten maakte een lichte mist het donker nog onbehaaglijker dan het al was. Ik sloot me dieper op in mijn jas en koos voor die kant van de winkelstraat waar de meeste winkels in het vooruitzicht lagen. Veel etalages waren al donker of gekooid achter stalen hekwerken. Bij een reisbureau lachte een stelletje van karton in zwemkleding elkaar toe terwijl het ze een strandbal in de lucht hielden. Het zat me dwars dat het niet lukte de or op een beter spoor te krijgen. En nog meer stoorde het me, dat ik geen idee had hoe verder te gaan. De beweging naar voren - vroegtijdige invloed op het beleid - het had me zo logisch geleken, zo eenvoudig ook, temeer daar de bestuurder mee wilde werken. In het begin van mijn carrière bij de or was me al snel duidelijk geworden dat het erg lastig was om invloed via de WOR af te dwingen. Adviesaanvragen kwamen wel, maar vaak was het mosterd na de maaltijd of ze waren onvolledig. Altijd wat, en soms ook werd een adviesaanvraag verzuimd. Als dat het werk van een ondernemingsraad inhield, dan had het er veel van weg dat de or er louter was voor de formaliteit, de handtekening onder de adviesaanvraag en niks meer. En daar had ik geen zin in. Stank voor dank, werd het op die manier. Daarom had ik vroegtijdige beïnvloeding, het meedenken op beleidsniveau zo'n goed idee gevonden. En toch had het ons per saldo niet veel opgeleverd. De achterban mopperde over de onzichtbaarheid van onze or en de leden klaagden dat we nergens kwamen.

Zo liep ik te denken. De winkelstraat was leeg op mij na. Hoewel? Een eind verderop straalde een helder licht over de straat en leek het wel of in de periferie ervan mensen stonden. Een gokpaleis waarschijnlijk. Ik liep langzaam in de richting van het licht dat uit een poort leek te komen. Twee mensen kon ik nu onderscheiden, een man en een vrouw zo te zien. Toch geen gokhal. Ze stonden niet buiten te roken, spraken af en toe met elkaar, knikten en keken geregeld in mijn richting. De mist verstrooide het felle licht uit de poort gelijkelijk, zodat er een wijde, beschermende ring om het tweetal lag.

De vrouw begroette mij al van ver. Ik overwoog even te doen alsof ik niks had gehoord en om te draaien. Dat uiteindelijk toch naar ze toe liep, was omdat mijn terugtocht te opvallend zou zijn geweest. Ze hadden me aan de haak. Even later begroette ook de man me. Het was een jong stel, begin twintig, beslist niet ouder. Het meisje spreidde een arm in de richting van de poort. Ze wilde dat ik naar binnen ging. Wat maakte dat ik haar stille uitnodiging opvolgde, kan ik nog niet uitleggen. Tegen het felle lamplicht in kon ik nauwelijks zien waar ik naartoe liep, tot ik de jongen weer voor me zag, die een deur voor me open hield.

Begeleiding van ondernemingsraden

Verleg je grenzen - Vergroot je betekenis - Versterk je organisatie

“Welkom bij onze broederschap.” De toon van de jongen was respectvol. Ik liep verder, een hoge gang in, met de jongen eerst op mijn hielen, later voor me op weg naar een deur waarvan hij het handvat behoedzaam vastpakte. Ik hoorde achter de deur het onverstaanbaar dreunen van een basstem. Met een glimlach drukte de jongen de deur zacht open en liet mij binnen door de kleinst mogelijke opening die nodig was binnen te gaan. Direct stortte een stem over mij heen.

“Is het dan, broeders en zusters, is het dan, vraag ik, de kwaadaardige bedoeling van de werkgever? Van de duivelse bestuurder?” Een enorme man op een podium, gekleed in een onberispelijk pak, een felrode stropdas en met opvallende lakschoenen, pauzeerde en keek dreigend de zaal in. “De duivelse bestuurder”, brulde hij in de microfoon.

“Of, broeders en zusters, of... is het de schuld van de onwillige or?” Terwijl hij bozig de zaal inkeek, deed hij een paar passen naar de andere zijde van het podium. “De onwillige, stugge, conservatieve ondernemingsraad?” Weer stilte. De zaal was afgeladen met een publiek dat ademloos luisterde. “Of, en ik vraag om helder inzicht, in naam van de wet, vraag ik om helder inzicht. Of... is het de schuld van de wet? Broeders en zusters. Wie van deze drie-eenheid moeten wij aanwijzen? De bestuurder, de or of de wet?” De man draaide zich om en deed teatraal een enkele passen in de richting van een zwart achterdoek. De leden van een werkeloos bandje links op het podium keken gelaten naar hem, de drummer leek met zijn gedachten het meest ver afgedwaald terwijl hij zijn stokken bevoelde.

“De WOR!”, riep iemand uit het publiek. De man op het podium draaide zich terug. Hij speelde verbazing.

“Wat hoorde ik? Wat werd daar gezegd?”

“De WOR!”, riep dezelfde stem luid vanuit de achterste gelederen.

“Broeders en zusters, ik kan mijn oren niet geloven! Wat hoorde ik daar zeggen?”

“De WOR!”, riep nu iemand anders. Anderen volgden en binnen korte tijd ontstond een stortvloed aan geluid. “De WOR! De WOR!” scandeerde korte tijd later de zaal tot de man op het podium, de voorganger. Hij knikte, eerst bescheiden, toen nadrukkelijk.

“Natuurlijk, broeders en zusters, natuurlijk! De schuldige hier is niet de bestuurder en het is ook niet de ondernemingsraad! Neen!” Hij wuifde zijn arm met opgestoken wijsvinger. Hij lachte een stralend wit gebit bloot. “Neen! Ha! Neen! Broeders en zusters. De wet, en in naam van de wet spreekt hij die spreken mag...”

“WOR, WOR, WOR”, werd weer vanuit de zaal geroepen en opnieuw ging zijn bezwerende arm met de witte manchet omhoog. Het zwarte doek achter de man bewoog, vermoedelijk doordat er iemand onzichtbaar achterlangs liep. “Maar doorziet u ook het gevaar? U weet waar het schuilt, maar doorziet u het ook?” Uit de zaal klonken nu onverstaanbare kreten. De wijsvinger

Begeleiding van ondernemingsraden

Verleg je grenzen - Vergroot je betekenis - Versterk je organisatie

van de voorganger schudde, waarschuwend alsof hij boven het dikke hoofd van de man een eigen leven leidde. "De WOR", broeders en zusters, "de wet dus, eist van ons drie dingen. Drie belangrijke dingen! Tijdigheid, compleetheid en beïnvloedbaarheid. Artikel 25 eist dit van ons, dat weet u!" De man trok een grote, rode zakdoek uit zijn broekzak en depte zijn voorhoofd. "Echter! Echter, de bestuurders aan wie wij toegewijd zijn, zij leven in een woelige wereld! Jawel, jawel." Wat vrouwen in de zaal kregen het net als de man warm en wuifden zich koelte toe met dubbel gevouwen papieren, terwijl ze met een schuin hoofd aandachtig bleven luisteren. Ook ik luisterde geboeid, ondanks mijn verbazing over de vertoning waarin ik terecht was gekomen. Ik bekeek de gezichten, voor zover dat vanachter uit de zaal lukte. Meende ik bekenden te zien. Bekenden? Of waren het types die me eraan herinnerden? Mensen die ik vaker op bijeenkomsten en conferenties zag? De voorganger stond aan de rand van het podium en boog zich naar zijn publiek.

"De bestuurders, zij waren... waren, broeders en zusters, degene die dagelijks uitvoering gaven aan een organisatie. Want feitelijk, feitelijk! Halleluja! Feitelijk is de woelige wereld van plannen en beslissen een kluwen geworden met talloze partijen. Het idee! Het idee!" Hij stond nog steeds licht voorover gebukt en keek dreigend de zaal in. "Het idee, dat er één is die beslist, één bovenbaas als het ware", hij wees naar de hemel, "dat is een leugen! Een duivelse leugen, broeders en zusters! Laat u niet in de verleiding brengen daar geloof aan te hechten. Niet! Want u belandt in De Fuik, samen met de talloze anderen om er niet meer uit te komen. Nimmer meer! Gedoemd zijt gij dan! Gedoemd te verkommeren! Te vergaan in klacht en beschuldiging! Het idee dat er één beslist... Fictie. Er zijn tallozen die beslissen, dat is de werkelijkheid, broeders en zusters." Hij depte opnieuw zijn hoofd met de zakdoek die hij nog steeds in zijn hand hield..

"Tallozen, tallozen!" schreeuwde iemand vanuit de zaal. De man op het podium bleef geconcentreerd.

"Hoe kan één namens tallozen tot één voorgenomen besluit komen, vraag ik u."

"Niet!" klonk het als één stem uit verschillende kelen. "Niet!" De hand met zijn uitgestoken vinger was opnieuw voldoende om de stilte te laten weerkeren.

"Niet", zei hij op zachte toon. "Niet, broeders en zusters. Helemaal niet. Maar wat als hij doet voorkomen dat dit wel het geval is? Als hij wel als één namens velen één voorgenomen besluit voorlegt?" De dreiging in zijn stem nam toe. "Dan, broeders en zusters... Dan is er geen sprake meer van een voorgenomen besluit! Neen. Dan is er sprake van een genomen besluit! En er is dan ook geen sprake van tijdigheid, compleetheid en beïnvloedbaarheid, de zaken die de wet van ons vraagt? Neen! Neen! Neen!" De drummer keek gelaten de zaal in. De gitarist had zijn instrument opgepakt en legde het op zijn schoot.

Begeleiding van ondernemingsraden

Verleg je grenzen - Vergroot je betekenis - Versterk je organisatie

“Maar wie heeft aan deze zonde tegen de wet schuld, broeders en zusters? Wie?”

“De WOR, de WOR, de WOR”, zwol het geroep opnieuw aan, dat met een armbeweging werd gedempt.

“Niet de bestuurder! Niet de ondernemingsraad! Broeders en zusters. Dan blijft er maar een zondaar over! Inderdaad! De WOR. Het is de wet die de hedendaagse bestuurder en de hedendaagse ondernemingsraad voor onmogelijke opdrachten zet. Contradictio in terminis! Om niet te zeggen contradictio explicita! Wie dat begrijpt, kan worden bevrijd! Eindelijk worden bevrijd uit De Fuik waarin tallozen gezwommen zijn en nog tallozen zullen zwemmen.” Alsof deze boodschap hem tot uitputting had gebracht, draaide de predikant zich om en sjokte met afhangelende schouders weg, om zich dan als herboren terug te draaien. Met zijn uitgestrekte arm en vooruitgestoken wijsvinger ging hij verder. “Als de bestuurder wil handelen volgens onze wetten - en dat wil hij - kan hij tegelijk niet anders dan in samenwerking met velen een kant en klaar besluit voorleggen. Dat besluit is weliswaar compleet, maar niet tijdig en zeker niet beïnvloedbaar. De ondernemingsraad die invloed wil, kan deze niet krijgen, omdat de velen waarmee de bestuurder te doen heeft hem dat onmogelijk maken. Het zogenaamde voorgenomen besluit bestaat uit compromissen met verschillende partijen; personen ook met verschillende belangen en relaties. En, als aan één ding in het zogenaamde en aan de or voorgelegde besluit wordt veranderd, betekent het dat alles verandert. En als alles verandert, is er geen besluit meer! Broeders en zusters. Artikel 25, vrijgemaakt! Laat onze wet de wet, maar laten we geen dingen doen die niet kunnen! En laten we elkaar er vooral niet om bestrijden, zoals bestuurders en ondernemingsraden vaak doen!”

Ik stond nog steeds op dezelfde plek achterin de zaal. En ik was verbijsterd door wat ik meemaakte en hoorde. De voorganger beschreef nauwkeurig het probleem waarom ik zo mismoedig het conferentiecentrum verlaten had.

Zonder dat daartoe was opgeroepen, liep een vrouw vanuit de zaal het podium op. De predikant spreidde zijn armen, om haar wat later tegen zich aan te drukken.

“Zuster, U heeft een getuigenis te doen!” De onopvallend geklede vrouw knikte. Ze nam de microfoon over.

“Sinds wij Artikel 25, vrijgemaakt kennen en ernaar leven, houdt onze or houdt zich niet meer bezig met een eindeloze papierwinkel zonder weerga en zonder effect.”

“Spreek zuster, spreek, met vurige tong!” riep iemand uit de zaal, vlakbij Leo. Hij werd door anderen bemoedigend aangekeken.

“Alleen bij absoluut onjuiste besluiten benutten we het adviesrecht. Enkel en alleen dan. Er is een sociaal plan, dus daar hoeven we ook geen drukte over te maken. We concentreren ons op een ander niveau, het richten.”

Begeleiding van ondernemingsraden

Verleg je grenzen - Vergroot je betekenis - Versterk je organisatie

"Dank u wel, zuster, dank voor uw getuigenis." De predikant nam de microfoon over en de band begon na vier tellen vooraf van de drummer te spelen. De zaal zong na de inleidende maten direct mee op de wijs van 'Only you'.

"Oho de WOR, schrijft ons het handelen voor

Oho de WOR, hij kan er net mee door

Oho de WOR, de WOR alleen, is voor ons te algemeen

Oh jij moet er zijn en wij..." Ik besloot te gaan. Toen de deur achter me dicht sloeg kon ik de woorden van het refrein al niet meer verstaan. Met snelle pas liep ik naar de poort.

"Tot ziens broeder," zeiden de jongen en het meisje die nog steeds op straat stonden.

"Tot ziens," mompelde ik. Het helle licht doofde direct na mijn woorden, de twee verdwenen in poort.